

דף ח

'בעפר תיחוח...' אבל אם לא היה הדקר נעוץ, אין מתירים בית הלל אף בדיעבד [אף על פי שאין כאן כתישה ולא כל מלאכה הצריכה לגופה] – משום שאין העפר מוכן מערב יום טוב, ואסור משום מוקצה (עפ"י תוס').

ולכתחילה אוסרים בית הלל לשחוט אפילו היה דקר נעוץ – משום שסתם דקר נעוץ אינו מהווה הכנה גמורה לסמוך על כך לכתחילה, רק בדיעבד סומכים להחשיבו כמוכן קצת (רשב"א. ולהלן (ט: ד"ה הא) באר הרשב"א סברת דיחוי הגמרא שם, שדקר נעוץ הוא הכנה גמורה. ונראה שדבריו שם אמורים רק לבית שמאי ורק לפי דיחוי הגמרא שם את דברי רבי יוחנן, אבל לבית הלל או לדברי ריו"ח אין הנעיצה הכנה ממש).

ויש מי שכתב שסתם נעיצת דקר אינה הכנה, ולכך בית הלל אוסרים לכתחילה לשחוט אפילו הדקר נעוץ [אבל אילו נעץ על דעת כן, אין לך הזמנה גדולה מזו ומותר אף לכתחילה], ואעפ"כ אם כבר שחט – מכסה, כי משום איסור מוקצה אין דוחים מצות כיסוי הדם. ומה שצריך נעיצת דקר, לא משום הכנה אלא משום עשיית גומא, ואף על פי שאין צריך אלא לעפרה מ"מ אסור לעשותה לכתחילה, ואמנם אם הדקר נעוץ מבעוד יום שכבר הותחלה הגומה, התירו להגביהו ביום טוב (עפ"י תור"ד).

א. התוס' (סד"ה אמר) הביאו מהירושלמי שאם שחט מותר לכסות באפר שנוצר היום, שלא לבטל מצות כיסוי. ומאידך כשאין דקר נעוץ מפורש בגמרא שאין לכסות. וכתבו התוס' (סד"ה ואינו) הטעם משום שאינו מוכן ומשמע דהיינו איסור מוקצה. ועל כרחו לומר שעפר שאין בו דקר נעוץ חמור יותר מאפר שנוצר היום, ואולי הטעם משום שהאפר מוכן מתחילתו בעודו עצים או רמץ הם. או שמא כוננת התוס' דבעינן שיהיה מוכן שכבר הותחלה בו הפירה. וע"ע בחדושי הרא"ה כאן ובלשון רש"י ט: ד"ה אבל היכא, ושם בתד"ה אמר, ובמג"א תצח סקכ"ה.

ב. לפי טעם הר"ד שנעיצת הדקר נצרכת משום איסור הפירה, אין התר בדקר נעוץ אלא בשליפה אחת ולא בדקירות נוספות (עפ"י ב"ח תצח, טו – מובא במשנ"ב שם). אבל לפי הטעם הראשון דעת כמה פוסקים להתיר אפילו כמה דקירות (ע"ש בב"י וברמ"א ושל"פ).

'שאפר כירה מוכן הוא... הכי קאמר ואפר כירה מוכן הוא'. מצינו כגון זה בלשון חכמים בכמה מקומות; ש... המשמשת כמו ו... (ע' במצוין בנבחים מו ובעירובין קה). ואין צורך להגיה הגרסה אלא כך פירושה. (וכן משמע בתור"ד). וכן נראה שקיימת תופעה הפוכה, ו... המשמשת ש... – ע' במצוין בערכין ט.

'ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר'. הט"ז (תצח ס"ק טו) הוכיח מכאן שאפשר לכסות דם באפר חם, שלא כדעת האוסרים בזה [משום שהאפר החם מבשל הדם ומפקיעו מתורת 'דם' הטעון כיסוי]. וכן כתבו כמה ראשונים שאפשר לכסות דם באפר חם (ע' פסקי התוס'; דעת תורה כח סק"כ בשם ספר הפרדס לרש"י (רי) ואור זרוע הלכות כיסוי שצב).

ויש מי שתרץ דעת האוסרים שהכוונה כאן שנוטל את האפר החם שעדיין אינו מוקצה, וממתין עד שיתקרר ואז יכסה בו [ועל כרחך לפרש כן, כי בלאו הכי נמצא מבשל ביום טוב שלא לצורך] (עפ"י מנחת חינוך קפו, ד).

משמע מזה שמותר ליטול חפץ שאינו מוקצה בידיו כדי להשתמש בו בעודנו בידיו לאחר שיעשה מוקצה. וצ"ע. ועוד יש לומר: מדובר כשמעורב אפר שאינו חם ברמץ החם, ונוטל את הכל אגב הרמץ שאינו מוקצה, ומכסה רק באפר שאינו חם. ועוד, לדעת הסובר שמצות כיסוי מתקיימת במקצת הדם, הואיל ואין החום מבשל את כל הדם מיד, הרי שמקיים מצות כיסוי עד שהספיק כל הדם להתבשל (עפ"י טוב ראייה).

שמה י"ל באופן אחר; אף אם נאמר שמפקיע באופן זה מצות כיסוי מפני שמבשלו, אך כיון שסוף סוף אין כאן דם הטעון כיסוי י"ל שהתירו משום שמחת יו"ט לשחוט כשאינן לו דבר אחר לכסות בו ולקיים המצוה. ושמה תלוי הדבר בטעמים המוזכרים לעיל באיסור השחיטה כשא"א לכסות; אם הוא משום האיסור שהדם אינו מכוסה – כאן הלא אין איסור, אך אם הוא משום שהכיסוי הוא השלמת השחיטה, סוף סוף אינו משלים המצוה. וי"ל.

'כוי אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו'. ואם תאמר, מדוע לא ישחטו ביום טוב ויכסו דמו במוצאי היום? – משום שאין שוחטים לתוך הכלי, ואם ישחטנו על העפר ייבלע הדם ולא יהא רישומו ניכר [אבל אין מסתבר לתרץ שמפני דחיית הכיסוי ללילה יימנע משמחת יום טוב ולא ישחוט] (עפ"י הרא"ש. ע' מו"מ בדבריו בשער המלך הל' יום טוב ג,א).

דין כיסוי הדם בכוי וברכתו – ע' בחולין פג.

(ע"ב) 'אתי עשה ודחי לא תעשה'. ואף על פי שאפשר לקיים שניהם, להמתין לאחר יום טוב ואז יכסה – יש לומר לפי שאין מעבירים על המצוות כלל, וכל שאי אפשר לקיים שניהן עכשיו – יבוא עשה וידחה ל"ת, כי אם ימתין אפשר שייטרד ולא יקיים המצוה. ועוד יש לומר שלא חש להקשות זאת ומקשה מצד אחר (עפ"י רשב"א).

עוד בענין זה; דחיית עשה ל"ת כשאפשר לקיים העשה לאחר זמן – ע' במצוין ביוסף דעת פסחים פד.

לדברי הרא"ש הנ"ל בלאו הכי לא קשיא, כי עד מוצאי היום כבר ייבלע הדם ולא תתקיים מצות כיסוי.

ויש מי שכתב שעיקר זמן הכיסוי הוא בשעת השחיטה, הלכך בדין שידחה 'לא תעשה' שחביבה מצוה בשעתה (עפ"י פלתי כה. וברשב"א וברא"ש לכאורה אין נראה כן).

ואם תאמר, כיון שעשה דוחה לא-תעשה, למה לי דקר נעוץ מבעוד יום? ויש לומר כיון שאי אפשר לכסות אלא על ידי דיחוי הלאו, אין להתיר לכתחילה להיכנס למצב זה שהרי זה כמתכוין לבטל לא-תעשה.

ועדיין קשה כאשר כבר שחט מדוע לא יחפור בדקר ויכסה אף כשאין לו דקר נעוץ וגם בעפר שאינו תחוח, הלא עשה דוחה לא-תעשה? – ויש לומר שאסור משום טלטול מוקצה, וחכמים העמידו דבריהם במקום עשה דאוריתא בשב-ואל-תעשה (עפ"י רשב"א).

ע' מנחת שלמה (ח"ב מ,א) שתי הערות על דברי הרשב"א הללו.

'אפר כירה דעתו לודאי ואין דעתו לספק'. יש מי שמפרש: אף על פי שמחויב לכסות דם הכוי מצד הספק ולדעת כמה מן הראשונים הוא חיוב דאוריתא, מכל מקום הואיל והוא ספק, יש בני אדם הסבורים שאפשר לדחות הכיסוי לערב, שלא כחיוב ודאי – ועל כן אין כאן הכנה מצד דעת בני אדם (עפ"י שער המלך טומאת מת דף לב ע"ג).

וכן אפשר שבעיני בני אדם כיסוי כוי אינו נחשב כל כך, שמתוך שאין מברכים על הכיסוי (לדעת הרמב"ם, וכן נפסק בשלחן-ערוך) הבריות מזוללים בו [כעין שאמרו (בשבת כב) שלכך יום טוב שני צריך ברכה, כדי שלא יזוללו בו] (דובב מישרים ח"ג קמ – 'כבר ראה כת"ה שדחקו בזה גדולי קדם להבין הסברא, מדוע אין דעתו לספק... וכתבתי זאת רק להסביר ע"ד הדוחק).

וע' סברה נוספת ובאור מהלך הסוגיא, בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ג צד, ב-ג.

יש להעיר שהר"ף והרמב"ם והאו"ז נקטו להלכה רק הטעם דלהלן ולא את טעמו של רבא. ע' בהמאור. ואולם הרשב"א בעבודת-הקדש הביא טעמו של רבא. וע"ע: מגן אברהם תצה ס"ק נג ושער הציון קט; חדושי הנצי"ב; אבי עזרי בכורים ט, ה ד"ה ובוה; חדושים ובאורים.

דם צפור – אסור לכסות בו צואה. נראה לפרש טעמו שעל ידי כוונת האדם לכסות בו דם צפור, לא נעשה בשל כך ככלי המוכן ועומד ממילא לכל שימוש, מפני שהכנה זו אין בה מעשה (ע' שבת ג.). מה עוד שלא ייחדו אלא לדבר ששימושו הוא חד פעמי.

ועוד יש לומר [לפי דברי המגן-אברהם שכיסוי הדם נחשב כצורך אוכל נפש] שעפר זה שהכניסו לכסות בו דם צפור ולא הכינו לכל צרכיו, לא פקע ממנו דין מוקצה אלא שהותר לטלטלו לצורך כיסוי בלבד משום אוכל נפש ושמתח יום טוב – הלכך נשאר באיסור טלטול לשאר צרכים (עפ"י בית ישי טו הערה א.). וע"ע חדושים ובאורים. ואולי יש להוסיף טעם [ויש לפרש כן בספר ראב"ן] שייחוד למצוה אינו כייחוד לשאר שימושים שלא ניתנה המצוה להנאה ואינה בגדר שימוש שלו. וסמך לסברא זו בדברי התוס' ר"פ לולב וערבה (סוכה מב: ע' במובא שם). וע' גם במנחת שלמה (ח"ב מ) שצדד בדעת מהרש"א שכיסוי הדם למצוה אינו כהשתמשות בעפר אלא כטלטול בעלמא. ואפשר עוד, כיון שהולך לכסות בו צואה בטלה הכנתו לצפור שהרי אינו עומד עתה לצפור ולאחר שיכסה בו צואה לא יהא ראוי עוד לכיסוי, הלכך חוזר להיות מוקצה (כן צדד בחזון איש (מג"ו), אלא שחזר והקשה על זה, עע"ש).

'... אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמן זה בזה אסור לכסותו ביום טוב.' ואם שחט תחילה חיה ואחר כך הבהמה, אמרו בחולין (פג) שפטור כלל מכיסוי הדם שכבר נתכסה דם החיה בדם הבהמה. ואולם כמה מן הפוסקים הראשונים השמיטו הלכה זו (ע' במובא בחולין שם). וכאן מדובר כשחייב בכיסוי, וכמאן דאמר אין דם מבטל דם (ע' ראב"ן).

*

'... ותכלית ההכנה הוא שנדע מך ערכינו ושפלותינו, וכמאמר מרן הגאון הקדוש מביאלע זצלה"ה זי"ע אפר כירה – מוכן הוא, שעיקר הכנה הוא שידע שהוא עפר ואפר, ובכח ידיעה הזאת נזכה מחר אי"ה ליעול בהיכלא דמלכא לקבל התורה מחדש באמת ובלב טהור, אמנ' (מתוך ישמח ישראל לרה"ק מאלכנסדר – לשבועות יז. וכן מובא שם סו"פ בא). ופירושו לדבריו הוא, שזה הוא האות על ההכנה אם הכין את עצמו כהוגן – אם אחר כל ההכנה נעשה שפל בעיניו בבחינת ונפשי כעפר לכל תהיה, זה הוא האות שמוכן ועומד, שזה הוא הגמר ותכלית ההכנה... (שם ר"פ שמיני).

דף ט

'לימא פליגא דשמואל אדאבוה (דשמואל) דאמר שמואל חלל חו"ל אוכל והולך ואח"כ מפרישו? אמר רבא: מי לא מודה שמואל שאם קרא עליה שם שאסורה לזרים.' יש מהאחרונים שפרשו: הפרשת תרומה אסורה בשבת משני טעמים; משום 'מתקן' – שמכשיר השיריים לאכילה, ומשום הקדשה

נחלקו אחרונים אם יש חובת ביעור בפחות מכוזת. וכן נחלקו האם אסור מהתורה כדין 'חצי שיעור' אם לאו (ע' במג"א תמב ס"ק י יב וש"פ).

דפים ז – ח

יז. מהו לשחוט חיה ועוף לכתחילה ביום טוב, כשאין לו עפר מזומן לכסות? מהו לחפור ולכסות הדם כשכבר שחט?

לדברי בית שמאי, מותר לשחוט לכתחילה חיה ועוף ביום טוב אף על פי שאין לו עפר מוכן. לרב יוסף, חופר לפני השחיטה [כדי ליתן עפר מלמטה, שנאמר וכסהו בעפר], ולרבה (כפי שפירש רב יוסף דבריו) אין מתירים לחפור קודם השחיטה שמא יימלך ולא ישחט ונמצא שחפר בכדי, הלכך לא ישחוט אלא אם יש לו כבר עפר מזומן למטה (עפ"י רש"י), ואז שוחט וחופר ומכסה מלמעלה.

לדברי בית הלל לא ישחוט אם אין לו עפר מזומן. ואם שחט – יחפור בדקר ויכסה. והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום (רבי זריקא א"ר יהודה. ופרשו התוס' שצריך דקר נעוץ כדי שיהא העפר מוכן מבעוד יום), ובעפר תיחוח (רבי חייא בר אשי אמר רב – שאינו 'כותש'. ומשום עשיית הגומא אינו חייב, שמלאכה שאינה צריכה לגופה היא, והתירו משום שמחת יום טוב (תוס'). ואפילו לפי הדעה המחייבת במלאכה שאינה צריכה לגופה – במקלקל פטור. ע' שבת קו).

א. כמה ראשונים סוברים שאף בית שמאי לא התירו לשחוט לכתחילה אלא כשהיה דקר נעוץ מבעוד יום (רא"ש, ר"ד וכ"מ בתוס' ועוד, עפ"י גמרא להלן ט). ויש חולקים (רבנו תם. וכן הבין התור"ד (ח סע"א) ברש"י).

ב. לשיטת רבנו תם ועוד (עפ"י גמרא להלן ט), שיטות בית שמאי ובית הלל מוחלפות והלכה כבית הלל להתיר אף לכתחילה. ופסק להתיר אף ללא דקר נעוץ כנוכר. ואילו התוס' (ט:) ועוד ראשונים פסקו שצריך דקר נעוץ או מצבור של אפר כירה מוכן, או שהוסק ביו"ט והוא חם כדי לצלות ביצה וכד'. אבל בדיעבד אם שחט – מכסה באפר שאינו מוכן (שלא לעקור מצות כיסוי. כן הביאו בתוס' מהירושלמי).

דיני כיסוי הדם בעפר מלמטה ומלמעלה – בחולין פג.

דף ח

- יח. א. האם אפר כירה מוכן הוא ביום טוב, לכיסוי הדם ולשאר צרכים?
- ב. האם ציבור עפר וכד' מוקצה הוא או מוכן?
- ג. מהו לשחוט כוי ביום טוב ולכסות את דמו?
- ד. שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמם – מהו לכסותם ביום טוב?

א. שנינו: אפר כירה מוכן הוא (ומכסים בו הדם – מלבד לבית שמאי (חולין פח), אין מתקיימת מצות כיסוי באפר שאין ראוי לגדל צמחים. עתוס'). אמר רב יהודה אמר רב, ותניא נמי הכי: לא שנו אלא שהוסק מערב יום טוב, אבל הוסק ביום טוב אסור. ואם ראוי לצלות בו ביצה – מותר (כי מאתמול היו העצים מוכנים להיסק ועודם ראויים לאותו שימוש).

שאלות ותשובות לסיכום מסכת ביצה

א. בירושלמי מפרש שמדובר כשלא שחט אבל אם כבר שחט, אף על פי שהוסק ביום טוב – מותר לכסות בו (מובא בתוס' וברא"ש ובא"י). וכן נפסק בשלחן ערוך (תצח, טו). ונחלקו הפוסקים אם באופן זה עדיף ליטול עפר מדיקר נעוץ או ליטול אפר מוקצה (ע' רמ"א מג"א ובהגר"א). ומדברי הרמב"ם, וכן מדברי רבנו תם (להלן) נראה שנקטו לאסור לכסות אף בדיעבד (ע' מנחת שלמה ח"ב מ; אבי עזרי יו"ט ב, יח).

ב. אומר הר"ר יצחק (בתוס' כאן ולהלן כה רע"ב): אפר שהוסק ביום טוב אעפ"י שאין יכול לצלות בו ביצה, מותר לטלטלו בשביל אוכל נפש ושמתח יום טוב, ולכך נוהגים אנו לסלק אפר הכירה ביום טוב לאפות הפשטידה.

ודוקא טל טול הותר לצורך אוכל נפש [אך לא לצורך קצת, מדין 'מתוך']. ע' מנחת שלמה ח"ב לט], אבל אכילת מוקצה ושימוש בו לצורך אוכל נפש אסור (עפ"י מהרש"א להלן לג. לענין סמיכת הקדרה בבקעת; מגן אברהם תקט ס"ק טו [וע' בשו"ת פרי יצחק ח"א יד]; קרני ראם כאן. וע' שער המלך הל' יו"ט ב, יח; מנחת שלמה ח"ב מ, א; לד, כה. [וצ"ע להלן יד: ברש"י ותוס' שתערובת אוכל מועט בפסולת מרובה אסורה בטלטול מפני שהמועט בטל ברוב. ומה טעם לא הותר לצורך אכילה]).

ג. התוס' והרא"ש כתבו שאפילו לרבי שמעון שאין לו איסור מוקצה ונולד, אפר שהוסק ביום טוב אסור מפני שזהו נולד גמור שמודה בו רבי שמעון לאסור. ובר"ן אין משמע כן.

ב. הכניס עפר לגנתו ולחורבתו (לשוטחו שם) – מותר לכסות בו (שכל זמן שהוא צבור דעתו עליו לכל צרכיו). ואמר רב יהודה: מכניס אדם מלא קופתו עפר (בסתם, ונותנו במקום אחד) ועושה בו כל צרכו, (ואין אומרים הואיל ומועט הוא בטל לקרקע הבית. רש"י). דרש מר זוטרא בשם מר זוטרא רבה: והוא שייחד לו קרן זוית.

א. הוא הדין אם מונח החול בקופה, הרי זה כיחוד קרן זוית (ריטב"א שבת ג).

ב. מכאן שאסור ליקח בשבת מן החול המפוזר בקרקע הבית להשתמש בו (עפ"י משנה ברורה שח ס"ק קמד, וע"ש בבאה"ל).

ג. חול המונח ב'ארגו חול' למשחק הילדים – אינו מוקצה. אבל חול המיועד לבניה – הריהו מוקצה גם אם הילדים רגילים לשחק בו, וייחוד של ילדים אינו מועיל (מתוך שמירת שבת כהלכתה כ, מה). דיני טאטוא רצפה – בשבת צה.

אמר רבא: הכניס עפר לכסות בו צואה (של תינוק, שאינו ודאי שיצטרך לכך) – מותר לכסות בו דם צפור (שודאי נצרך הוא לכיסוי דמה). הכניס לדם צפור – אסור לכסות בו צואה (שהוכן לודאי ולא לספק). נהרבלאי אמרו: אפילו הכניס לכסות בו דם צפור מותר לכסות בו צואה. נחלקו חכמים במערבא האם כוי הריהו כצואה (ששניהם הכנת ספק וכנ"ל) אם לאו (שכיסוי צואה קרוב לודאי הוא. ומשמע בגמרא שלפי דעה זו הכניס לדם צפור מותר לכסות בו צואה).

ג. כוי, אין שוחטים אותו ביום טוב, ואין מכסים את דמו. והסיקו, אפילו יש לו עפר או אפר – כירה מוכנים אסור. לרבא הטעם הוא כי דעתו בהכנתו לודאי ולא לספק. ולרמי בנו של רבי ייבא – גזרה משום התרת חלבו; שמא יאמר אם התירו לי חכמים לכסות דמו ביום טוב משמע שהוא חיה ודאי וחלבו מותר באכילה (אבל במוצאי יום טוב צריך לכסותו. רי"ף).

הנולד מכלאים, אמו מין חיה ואביו מין בהמה; בגמרא בחולין מבוואר שמכסים את דמו ביום טוב [כי גם אם חוששים לזרע האב, הלא ודאי יש לחוש לאם]. ואולם ברמב"ם (שחיטה יד, ד)

משמע שאין מכסים. ונראה שתלוי הדבר בטעמי האמוראים כאן; לרבא מכסים שהרי חיובו לכסות הוא ודאי והריהו מוכן לודאי, אבל לטעם של חשש התרת חלבו [שכן פסק הרמב"ם] אין לכסות, שלא יאמרו חיה גמורה היא (עפ"י אבי עזרי בכורים ט,ה, וכן צדד הנצי"ב כאן. וע"ע בחולין עט-פ). ויש סוברים גם בדעת הרמב"ם שאם אמו מין חיה מכסים דמו ביו"ט (ע' ים של שלמה חולין עט, הובא בט"ז יו"ד כח סק"ד. וע"ע מרכבת המשנה וחדושי הגר"ח הל' שחיטה יב).

ד. תני רבי זירא (ברי"ף וברא"ש: חייא): לא כוי בלבד אמרו אלא אפילו שחט בהמה חיה ועוף ונתערבו דמם זה בזה – אסור לכסותו ביום טוב. אמר רבי יוסי בר יאסיניאה, לא שנו אלא שאין יכול לכסותו בדקירה אחת (שנמצא טורח לכסות דם בהמה שאינו מצוה (רש"י). ויש כח ביד חכמים לעקור דבר מהתורה בשב-ואל-תעשה. (תוס'), ועוד הלא אפשר לכסות לערב. רשב"א, ועתור"ד מהדורה חדשה; קוב"ש), אבל יכול לכסותו בדקירה אחת – מותר (ואין גוזרים אטו שתי דקירות).
יש אומרים שאם נתערבו הדמים – יכסה בדקירה אחת אפילו לא יתכסה כולו, כי להלכה מקיים המצוה במקצת הדם והרי בדקירה אחת קיים המצוה בודאי, ורק כאשר הדמים מופרדים ואינו יודע איזה של חיה ואיזה של בהמה, לא יכסה כלל (ע' שער המלך יו"ט ג,ב).

דפים ח – ט

יט. א. שחט צפור מערב יום טוב – מהו לכסות דמה ביום טוב?

ב. גלגל עיסה מערב יום טוב – מהו להפריש ממנה חלתה ביום טוב?

א. אמר רבה: שחט צפור מערב יום טוב – אין מכסים אותו ביום טוב (שהיה לו לכסות מערב יום טוב, ואין כאן מניעת שמחת יו"ט אם לא יכסה).

רבנו חננאל כתב כאן 'אם פשע' ולא כיסה מאתמול. וצריך עיון אם בדוקא נקט כן ואם לא פשע – מכסה ביום טוב (עפ"י שער הציון תצה, קכו. [וצדד שם שמא סובר ר"ח שהכיסוי מעכב האכילה, ואולם בראב"ן מפורש להפך ואעפ"כ כתב גם הוא 'אם פשע']. וע"ע מנחת שלמה ח"ב מ,ג). ובספר חדושים ובאורים כתב שאפילו היה אנוס מלכסותו, כגון שבת שלפני יו"ט ושחט לחולה – אין לכסות ביו"ט.

ב. אמר רבה (/ רב. ערא"ש): גלגל עיסה מעיו"ט – מפריש ממנה חלה ביום טוב (רש"י: כשם שמותר לגלגלה ולהפריש חלתה ביום טוב ואינה בכלל איסור הגבהת תרומות ומעשרות ביו"ט כדלהלן לו). ואבוה דשמואל אמר: אין מפריש ממנה חלתה ביום טוב (שלא התירו אלא בעיסה שנתגלגלה ביו"ט), ואפילו בחלת חו"ל שהפרשתה אינה מעכבת האכילה (כדברי שמואל), מ"מ היא בכלל איסור הגבהת תרומות ומעשרות ביו"ט.
א. הרו"ה הראב"ד הרא"ש והמאירי מפרשים מחלוקתם רק בחלת חו"ל, אבל בחלת ארץ ישראל אף לרבה אסור להפריש ביום טוב.

ואילו התוס' והרמב"ן חולקים וסוברים שרבה מתיר אף בחלת ארץ ישראל [שהואיל ורוב העיסות אינן טבולות מאתמול – התירו את כולם משום שמחת יום טוב, דלא פלוג רבנן. ערמב"ן], אלא שהתוס' והרשב"א כתבו על פי הירושלמי שמדובר רק כשגמר הלישה היה ביום טוב, שאעפ"י שיכול היה להפריש משעת הגלגול קודם גמר הלישה, הואיל והדרך להפריש בגמר הלישה מפריש ביו"ט, אבל גמר הלישה מערב יום טוב אסור להפריש ביום טוב.